

СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ПРАВА

**РЕФОРМУВАННЯ ПРАВОВОЇ СИСТЕМИ
В КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ**

МАТЕРІАЛИ

VI Міжнародної науково-практичної конференції
(Суми, 19–20 травня 2022 року)

Суми
Сумський державний університет
2022

СЕКЦІЯ 8

АДМІНІСТРАТИВНЕ ПРАВО ТА ПРОЦЕС, ФІНАНСОВЕ ПРАВО, ІНФОРМАЦІЙНЕ ПРАВО

ЮРИДИЧНА ОСОБА ТА ПИТАННЯ АДМІНІСТРАТИВНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ

Ulviyye Aydin

Assoc. Prof. Dr.

*Manisa Celal Bayar University, Faculty of Economic and Administrative Sciences, Department
of Political Science and International Relations*

Миргород-Карпова В. В.

*к.ю.н., доцент, старший викладач кафедри АГПФЕБ ННІ права
Сумського державного університету*

Калініна М. Р.

*студентка II курсу ННІ права
Сумського державного університету*

Адміністративна відповідальність є одним із закріплених Основним законом України видів юридичної відповідальності. Якщо ми звернемося до Кодексу України про Адміністративні Правопорушення, то побачимо, що тільки фізичні особи несуть адміністративну відповідальність. Але адміністративну відповідальність юридичних осіб встановлено на законодавчому рівні також. Як відомо, юридичні особи визнаються суб'єктами правових відносин у багатьох галузях права, зокрема, і в адміністративній. Коли вони вступають у правовідносини, то здійснюють надані їм права та виконують покладені на них обов'язки, іншими словами – здійснюють правомірну поведінку. Проте не можна виключати те, що вони також можуть порушувати законність, тобто вчиняти злочини, за які юридична особа має нести юридичну відповідальність. Юридичні особи є активними учасниками життя, виступає як самостійний суб'єкт громадських справ, зокрема правовідносин. Держава як організація політичної влади через свої органи надає певний вплив на завдання уряду. До таких суб'єктів належать юридичні особи.

Питання про адміністративну відповідальність юридичних осіб завжди було адміністративно актуальне, але за радянських часів, за планової економіки, майже повної державної власності та централізованого управління, воно не було таким важливим, як сьогодні. Оскільки в даний час переважна більшість юридичних осіб не підпорядковується безпосередньо державним органам, не заснованим на державній власності. Тобто необхідність забезпечення державної дисципліни у різних сферах суспільного життя не зникла, а навпаки, значно загострилася [1, с.3].

Відповіді на запитання про те, чи юридичні особи підлягають адміністративній відповідальності були надані вченими. Серед них О. Іоффе, Л. Кравченко, Є. Герасименко, В. Стефанюк, І. Голосниченко, М. Міхесенко, Ю. Колесніченко, Д. Лук'янець, О. Зима та багато інших науковців. Наприклад, А. Іоффе вважає, що юридичні особи не є суб'єктами адміністративних правопорушень за змістом Кодексу про адміністративні правопорушення, але адміністративні відносини в ширшому сенсі включають відносини за участю юридичних осіб. Проте більшість із вчених схиляються до того, що юридичні особи підлягають адміністративній відповідальності. На сьогодні, більшість науковців вважають, що до суб'єктів адміністративної відповідальності відносяться і юридичні особи. Вони стверджують, що у зв'язку з розвитком ринкових відносин норми КУпАП стосуються не тільки фізичних осіб, а і юридичних. Крім того, нині прийнято достатньо нормативно -правових актів, які дозволяють застосовувати заходи адміністративного впливу до юридичних осіб.

О. А. Зима мотивує необхідність існування адміністративної відповідальності юридичних осіб тим, що вони є не лише учасниками суспільних та правових відносин. Вони також підлягають управлінню. Тому органи державної виконавчої влади, які здійснюють державне управління, повинні впливати на них та застосовувати відповідні управлінські (регулюючі) методи. За однією з найпоширеніших класифікацій ці методи діляться на переконання і примус, однією з є адміністративна відповідальність. Також визначено систему ознак, що відрізняють адміністративну відповідальність юридичної особи від адміністративної відповідальності фізичної особи. Зокрема конкретна (не спеціальна) зона відповідальності; правова поведінка суб'єкта реалізується у діяльності осіб, що становлять соціальний субстрат юридичної особи, у зв'язку з чим винність юридичної особи суттєво відрізняється від винності фізичної особи; накладене на правопорушника покарання має негативні наслідки як самого правопорушника (юридичної особи), але й пов'язаних із нею осіб. [1, с. 11].

Залежно від оцінки вини юридичних осіб та особливостей об'єктивної сторони їх протиправних дій можна виділити різні види адміністративних уявлень про підстави адміністративної відповідальності фізичних осіб. Деякі закони України передбачають адміністративну відповідальність юридичних осіб за дії, які мають бути наслідком дій чи бездіяльності осіб, які входять до складу юридичної особи. Наприклад, ст. 22 Закону України «Про виключну (морську) економічну зону України» [3] встановлена відповідальність юридичних осіб за незаконну промислову діяльність, порушення правил безпечної експлуатації споруд, незаконну експлуатацію природних ресурсів, незаконне ведення морських наукових досліджень, забруднення морського середовища. Очевидно,

що зазначені діяння не можуть відбуватися поза свідомістю і волею конкретної особи, яка виконує певні дослідження. При кримінальному переслідуванні зазначених злочинів факт дії доводиться виною юридичної особи. Подальше виявлення конкретних осіб, дії яких призвели до протиправних дій юридичної особи, та визначення характеру їх психічного настрою на зв'язок їх дій із протиправними діями юридичної особи недоцільно, оскільки дана інформація є надмірною, на цей рівень вона не впливає. відновлення. Це дозволяє дійти невтішного висновку, що у подібних ситуаціях таке адміністративне правопорушення існує як об'єктивно винне діяння. [4].

Повертаючись до адміністративної відповідальності юридичних осіб, зазначимо, що закони, які їх регулюють, передбачають як адміністративні, так і судові процедури накладення санкцій. Наявність першої свідчить про те, що ця відповідальність є суто адміністративною. При цьому можна стверджувати, що юридичні особи можуть бути оштрафовані як адміністративне стягнення за порушення законодавства в різних сферах («загальнообов'язкові нормативні акти»). За які саме порушення і які саме стягнення можуть застосовуватися, – має регулюватися виключно законом. Такий висновок випливає зі змісту п. 22 ч. 1 ст. 92 Конституції України, у якому встановлено, що виключно законами України визначаються діяння, які є адміністративними правопорушеннями, та відповідальність за них.

Крім того, М. В. Удод та О.Г. Літус зазначають, що призначення покарання адміністративної відповідальності за дане правопорушення винну фізичну особу. Одночасне притягнення до адміністративної або кримінальної відповідальності фізичної особи не звільняє від адміністративної відповідальності за дане правопорушення юридичну особу. Отже, орган, що розглядає конкретну справу про адміністративне правопорушення, мусить довести провину як юридичної, так і фізичної особи. Суб'єктивний бік правопорушення виражається в психічному ставленні суб'єкта до вчинених ним дій (бездіяльності) [2, с. 92].

Адміністративна відповідальність юридичних осіб виникає за загальними засадами адміністративної відповідальності, має ознаки, що характерні для адміністративної відповідальності фізичних осіб, тобто встановлюється законами та іншими нормативно-правовими актами, норми яких утворюють самостійний інститут адміністративного права. Підставою є адміністративне правопорушення, за яке передбачено адміністративне стягнення; використовується незліченною кількістю правоохоронних органів і суддів (судів); характеризується оперативністю, використовується при порушеннях норм інших галузей права — їм служить; має особливий порядок.

У той самий час адміністративна відповідальність юридичних має свою специфіку. Основною специфічною рисою є те, що адміністративна відповідальність покладається не так на конкретного громадянина чи посадову особу, але і на підприємство, установу чи організацію загалом від імені адміністрації підприємства. Об'єктивною стороною правопорушень, скоєних юридичними особами, є сталість і повторюваність правопорушень.

Вивчаючи чинне законодавство, можемо зробити висновок, що інститут адміністративної відповідальності юридичних осіб ще тільки формується. Він ще не сформувався і містить багато протиріч і прогалин, але заперечувати його існування немає підстав. Можливі три правові наслідки у разі скоєння адміністративного правопорушення юридичною особою: залучення самої юридичної особи до суду, а також у разі порушення містобудівних правил; притягувати до відповідальності як юридичних, так і посадових осіб, а також у разі порушення у сфері монопольних обмежень; тільки для того, щоб віддати посадовця під суд за порушення митних правил.

Тому сьогодні можна стверджувати, що законодавство про адміністративну відповідальність юридичних осіб в Україні не має цілісної системи. Адміністративна відповідальність юридичних тісно пов'язана з адміністративною відповідальністю фізичних осіб, але адміністративну відповідальність юридичних слід розглядати як окремий вид адміністративної відповідальності. Ця проблема потребує подальшого дослідження. Поняття відповідальності законодавчо не розроблено, принципів ще не визначено, КУПАП України має закріпити не лише положення про можливість притягнення юридичних осіб до адміністративної відповідальності та види стягнень, що накладаються на них, а й, по можливості, адміністративні правопорушення.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Зима О.А. Адміністративна відповідальність юридичних осіб : автореф. дис...канд. юрид. наук. Харків, 2001. 19 с.
2. Удо д М . В., Літу с О. Г . Адміністративна відповідальність юридичних осіб. Вісник Академії митної служби України. Серія: Право: науковий журнал. 2010. № 1. С. 90–95.
3. Закон України «Про виключну (морську) економічну зону України». 1999. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/162/95-вр#Text>.
4. Лук'янець Д. Про вину юридичних осіб у сфері адміністративної відповідальності. Право України.1999.№11 ст.117-122
5. Юридична особа та питання адміністративної відповідальності. 2010. URL: <https://ru.osvita.ua/vnz/reports/law/9210/>.